

ЗАНЬГЛГЧ СОНЪСХВР

1958 джилын майн 6—7-д Советск Союзин Коммунистическ партин Централын Комитетин Пленум болв.

Ур Н. С. Хрущевин, „Химическ промышленностин делгрлтиг болн нег үлү синтетическ материал болн эн материалсас оln äмтнä некврин, дакад оln äмтнä эдл-ахун керглгч изделий гаргьлгыг түргдүлхин туск“ доклад Пленум сонъсад, зөвчлдж күүндв.

ЦК-н Пленум ирлцнэгьү токтавр авв, эн токтаврнь эндр барлгдджана.

Химическ промышленностин делгрлтиг болн нег үлү синтетическ материалс болн эн материалсас оln äмтнä некврин, дакад оln äмтнä эдл-ахун керглгч изделий гаргьлгыг түргдүлхин тускар

1958 джилын майн 7-д ур Н. С. Хрущевин докладар авгдсн КПСС-н ЦК-н токтавр

Алдр Октябрьск социалистическ революцин диилврин ашд советск оln-äмтн, Коммунистическ партин гардврт ик гидр күчр йовдл давад, империалистирин зертä-зевтä дävрлгьнд хәрү өгäд, цуг нарт делкäd тууджлгч чинртä диилврмүд бärсмн гидж КПСС-н Централын Комитетин Пленум темдгджәнä. Мана орн-нутт делкäd түрүн, болдж социализм тосхад, бдгä цагт үүдäгч чидлин күчнä болн цецглтин урдн үзгдäд уга бслт күцсмн. Советск Союзин делкән тоомсрүг кемджән угагьар бдлсмн, мана оln-äмтн социалистическ талдан орн-нутгудин оln-äмттä хамдан цуг делкäd ни-төвкүн бäялгь хадгьлдж батрулхин төлä ноолдана түрүн зерглänd йовна.

Эн диилврмүд, орн-нуттин экономикин ул-нургьлдж күнд индустр делгрүлгьнä туск алдр Ленинä заавриг Коммунистическ парть цугтагьань түрүн болдж ардн ордж күчäснä ашд бärгдсмн. Көдлмшч классин, күч-көлсч крестьянствин болн интеллигенциин баатр күчлгьяр СССР-т туулгч ахр бозгт күчтä, техническ шинрүлгдсн промышленность бүрдäгдсмн. Хар болн бнөгтä металлмуд, электрическ күч гаргьлгьн кесг холван икдв, нүүрс болн нефть гаргьлгьн өсв, автомобиль келгнä, трактор келгнä, самолет келгнä, бдгä цагин химическ промышленность, станокс келгнä болн селәнä эдл-ахун машид келгнä промышленность, тосхлтин индустрий, газин промышленность болн талдан кесг халхин промышленность мет — тинч, промышленностин эрки чинртä халх шинäс бүрдäгдсмн.

Мана орн-нутт күчтä индустрическ орн-нуттг хуврв. Кемджән 1917 джилд делкән промышленни продукц гаргь-

лгьнд Арäсэн хувнь зугл 2-3 процент болджасн болхла, ода Советск Союз цуг делкән промышленни продукциин тавна кесн нег хувинь гаргьна. Промышленни производствин кемджägьяр ода СССР Европд негдгч орм эздлжәнä, делкäd болхла — хойрдгч орм эздлжәнä. Ода мана промышленность нег джилин туршарт, Советск йосна түрүн 15-20 джилин эргид гаргьджаснä äдлär промышленни продукц гаргьна.

Оln-äмтнä эдл-ахуг күчтä кевär бөдлүлгьяр КПСС - н XX-ч хургин темдгьсн зура күнäдж йовад, советск оln-äмтн социалистическ тосхлтин цуг äнэгсär шин агьу ик диилврмүд күцсмн. Промышленность болн тосхлг заллгьнг оньгдарулгьн — эдл-ахун, тосхлгд бäärн газрин цуг органсин өргн седвär гаргьад, производств заллгьнд кесг сай күч-көлсч улс улм шунмгьагьар орлуцлад, мана экономикд немп көрнө илдкв. Промышленность зөвär сäänär көдлгд болв, 1957 джилд промышленни производствин зура давулдж, күчäгдв, эн джилин негдгч кварталд цуг продукц гаргьлгьна зура бүклдән орн-нутгар 104 процент күчäгдв, промышленни продукц гаргьлгьн индиджилин тинч цагин эргид гаргьдгдснä 11 процент ик болв. Промышленни продукц гаргьлгьна оln-äмтнä эдл-ахун 1957 джилä болн эн джилдин негдгч кварталин зураг цуг союзи республикс болн экономическ административн районин совнархозмуд күчäцхäv.

Капитализмlä экономическ дөрлдänd мана орн-нутт эдл-ахун социалистическ системин сäänн уршгар производств өсклгьән хамгин сäänär бсдж-örgдсн капиталистическ орн-нутгудас кемджән уга хурди йовудар өсклгь күцсмн. 1929 джилäс авн 1957

джил күртл, делкән хойрдгч дäänä джилмүдиг тоод авлго, СССР-т промышленни продукциин, дундлад нег джилдин бслтнь 16 гар процент болджала, США-д болхла бас эн джилмүдин эргид эн продукциин бслтнь гурвн процентäс багь билä. Одгä цагт Советск Союз өслгьнä йовударн чиги бас тедү мет төмр руда, нүүрс, нефть, цö, болд, цемент, шеемг эд гаргьлгьна өслтär чигн США-с давдж гарсмн. Бидн промышленни производствин кемджägьяр даруд бөрхн цагин эргид США-г давдж гархн төлä цуг эв-аргьтавдн.

Промышленность болн хамгин түрүн болдж, күнд индустрий түргär өслгьн — селәнä эдл-ахуг техническ агсхин болн социалистическ кевär хөврэхин төлä цуг эв-аргьннь учрасмн. Партин болн правительствин темдгдж батлсн керг үүлдврин ашд орн-нуттин колхозмуд болн совхозмуд сүл джилмүдин эргид буудя, мах, үс, көвнө, ноос болн селәнä эдл-ахун талдан эдл-уш гаргьлгьн зөвär икдүлсмн. Колхозн тосхлгит цаарандн делгрүлгьяр болн МТС-н бүрдäмджиг оньгдарулгьяр бдгä цагт кегджäh керг-үүлдвр цуг оln-äмтнд таасгдäд, орн-нутт селәнä эдл-ахун производствин шин өбдлт теткхн. Амн болгьна тоод мах, үс болн тос гаргьлгьяр бөрхн джилмүдин эргид США-г күчäд, давхин төлä нүүрлгч колхозмудин болн совхозмудин седвär делгрсн патриотическ джисән эврәнннь оньчтä сән ашан үзүлдж йовна.

Мана Тöрскнä агьу ик күпль — наукин болн техникин цуг äнэгсн үзгдäд уга цецгллт болджана. Мана орн-нутгин ученс көдлмшчиртä, инженермүдтä болн техникүдтä хамидж үүлдäд, атомн күчн чидлин нуувчиг секдж медäд, делкäd түрүн болдж эн күчн-

чидлиг ни-төвкүнä кергт эдлдж чадад. Йиртмдж хоорид нисгдг баллистическ ракет болн газрин искусствени дахульс үүдäсндн — советск улс йосна кевär бахтна. Промышленни производствд автоматик, телемеханик, радиотехник, электроник улм өргär өзлгднä.

Социалистическ тосхлтин эрки цагин цуг эргäгär Коммунистическ парть мана оln-äмтнä бäялд джиргьлин кемджäg бөдлүлхин төлä эрки кергтä тоотинь цугтагьннь кедж күчäджälä. СССР-т социализм тосхгдв, күн күүг мухлаллгьн, көдлмш уга бäялгьн, өслгьн, гууль гуудж түрлгн мөнпкннд болн зургьан часин көдлмшн бдрт орулгьяр керг-үүлдвр кегджәнä, государствени пенсин туск шин Закан авгдв. Государств социальн теткльгнд, эрүл-менд харлгьнд, сургьульчирин стипендäд, бнөгär сургьуль сурлгьнд агьу ик мөнпг гаргьна. Мана орн-нутт культурин цуг зөбөр оln-äмтнä эдлвр болв. Көдлмшчирин болн күч-көлсч крестьянсин ил орун революциин өмнк цагин эргилä дүнцүлхлä тавн-зургьан холван икдв. Äмтн бäядг гермүдин тосхлг делгрүлгьяр партин болн правительствин диглдж кесн зура диилвртägьяр күчäгддж йовна, эн зурагьар, äмтн бäядг гермүдин дутгиг бөрхн 10-12 джилдин эргид уга келгьн хäläгдджәнä. Коммунистическ партин болн Советск государствин төлä — советск оln-äмтнä эдлврн болн бäялд джиргьлин сäärүлгьнä туск килмджас улм эрки чинртä килмдж уга мана орн-нуттин күч-көлсчир оln-джилä дамшлатас лавта медсмн.

Ода күнд промышленностьд, наукд болн техникд бөдм кем-

джән күшгдсн цагт, нургьлдж күнд индустрий цаарандн делгрүлгьн болн орн-нуттин харелтин күчн чидлиг сулдхлго, бөрхн 5-6 джилмүдин эргид эдин, хувцна, үмсх-зүүхин болн талдан чиги эд-таврн туст бäях оln-äмтнä некврин бүклдн теткдг болдгар оln-äмтнä эдлврн эд-тавр гаргьлгьн зөвär шулуи йовудар икдүлдж чадхвдн. Эн төр хагьлгьнд химическ промышленностиг түргär өскдж делгрүлгьн ик чинртä.

Парть болн Советск правительств, химическ промышленностин делгрлгд ик гидр оln-äмтн тавджälä. Ода Советск Союз химическ продукц гаргьлгьна кемджägьяр делкäd хойрдгч орм эздлжәнä. Болв производствин бдгä цагин кемджән болн химическ промышленностин делгрлтин йовудн, нег үлү синтетическ материалс гаргьлгьн оln-äмтнä эдл-ахун бсдж одсн некврин ода бчннь хангьгьлжаш. Пластическ масс, синтетическ каучук, искусствени болн синтетическ волокно, минеральн удобрень болн химическ продукциин талдан кесг зүснө тату кемджätägьяр гаргьднä.

Химическ промышленностиг болн хамгин түрүн болдж, КПСС-н ЦК-н Президиумин болн СССР-н Министрудин Советин керг-үүлдврт хäläгдсн синтетическ материалс гаргьлгьн улм түргär делгрүлгьн цуг оln-äмтнä эдл-ахун техническ шинрлтин күнд промышленностин цаарандн бдлтин болн оln-äмтнä эдлврн эд-тавр гаргьлгьн төлä сьрен агьу ик шин булгин эрки факторнь болдж гархмн.

Селәнä эдл-ахун сьреднемп кедж синтетическ материалс олзлгьн хувц, үмсх-зүүх, эд, Орк-булин болн эдл-ахун эдлврн бдг-эд гаргьлгьн зөвär

(Цаарандн 2-ч халхл).

Химическ промишленостин делгрлтиг болн нег үлү синтетическ материалс болн эн материалсас оln äмтнä некврин, дакад оln äмтнä эдл-ахун керглгч изделий гаргългьиг түргдүлхин тускар

1958 джилн майн 7-д үр Н. С. Хрущевин докладар авгдсн КПСС-н ЦК-н токтавр

(Чилгчнь).

икдүлх эв-аргь бгхмн. Эн материалсас кегдлг эд-тавр эвранны чинрэн, батари, сансайдхнари йрин сьрөггяс кегдлг эд-таврла äл баятхä, нам терунис збвэр деер болна. Промышленностьд болн тосхлтд синтетическ материалс эдлгын—куч-кблсна ашиг ббдлүлэд, хар болн бнэгтä материалмуд болн сплав ик кемжätäгьяр сольх эв-аргь бгдä, тосхлтин кодлмшиг цаарандь индустриализац кех аргь бгхмн.

Химическ промишленостин делгрлтиг түргдүлхд кертä тоотнь мана ори-нуттг цугьяр баянä. Советск Союзд сьрбен то-томлж уга кбрнь баянä: нефтин болн орчлньгин газин, нефть эд-бод келгнä болн коксохимин продукцс, фосфоритс, кукр, калийн давсн, сланд болн газрас гаргд талдан чигн збврс, тер мет б-шугу модна продуктс болн селанä эдл-ахун производствин шаг-бог баянä. Мана тбрскн маши келгн, химическ промишленостиг бггä цагин наукин болн техникин нескврlä ирлцнэгьу производительн оборудованяр, аппаратурар болн автоматизацин эв-аргьяр теткдж чадлжана. Шин предприятияс тосхлгьнд болн баях химическ заводсиг бргджүлгьнд кертä тоот хамгиг болн мбнэгиг гаргьд бгч чадк эв-аргь советск государствд баянä.

СССР-т социалистическ тосхлтин джилмудт, кунд индустрин чинртä äнэг—химическ промишленостиг, оln-äмтнä эдл-ахун бггä цагин некврин болн нарт делкән научн-техническ күчврин кемжäйд курдгь бргдж чадк. Учен-химикүдин, кодлмшчрин болн специалистрия айта гидк кәдр бсв.

КПСС-н ЦК-н Президиумин болн СССР-н Министрүдин Советин диглдж гаргьсн, Н. С. Хрущевин докладт келгдсн, химическ промишленостин түргн делгрлтин болн нег үлү синтетическ материал гаргьлгнä тбр, 1957 джиллä дуньцүлхд, 1965 джилн чилгчд искусствени болн синтетическ волокно гаргьлгнä кучн—4,6 дакдж, пластическ масс болн синтетическ смол—8 дакдж, синтетическ каучук—3,4 дакдж бсхмн.

Синтетическ материалг ахр болзгт элвгяр гаргьлгь теткьлгн, 1957 джиллä дуньцүлхд, 1965 джилд искусствени болн синтетическ волокно орлцулдж, эд-тавр гаргьлгьиг: шеемгяр—2,3 дакдж, торгьяр—1,75 дакдж, йрин эдär—6 дакдж, искусствени болн синтетическ волокногьяс кесн деер болн дотр бмсдг бгмр эдär—9-гар дакдж, бмсн—3,2 дакдж, искусствени хурсхär—14 дакдж, искусствени булгьярар кегдсн госн-башмгар—2,3 дакдж, микропорист гинги улта госн-башмгаргьяр болхла,—40 дакдж бсг эв-аргь бгхмн.

КПСС-н ЦК-н Президиумин

тävсн, химическ промишленостин делгрлтиг, нег үлү деер болн кодл бмсдг хувина, эд-таврин, гер дотр болн эдлахуд кертä, тер мет промишленостьд, эдлахуд болн тосхлтд кертä тоот искусствени болн синтетическ волокно, пластическ масс болн талдан чигн синтетическ материалмуд гаргьлгьиг түргдүлхин тускт тбриг, КПСС-н Центральн Комитетин Пленум чик болн цаглагьан тавгдлжнä гидж тоолджана. Олгä цагин баялд эдн тбр хагьлгьн—государствени болн политическ агьу-ик чинр зууджнä.

КПСС-н ЦК-н Пленум токтаджана:

1. КПСС-н ЦК-н Президиумин болн СССР-н Министрүдин Советин диглдж гаргьсн, Н. С. Хрущевин докладт келгдсн, химическ промишленостин түргн делгрлтиг, нег үлү искусствени болн синтетическ волокно, пластическ масс болн талдан чигн синтетическ материалмуд болн издельс эднäs гаргьлгь элвджүлгьиг, оln-äмтиг болн промишленостиг кертä тоотарнь теткхин тблä, голлгч химическ продуктс гаргьлгьиг 1959-1965 джилмудт 2-3 дакдж, искусствени болн синтетическ волокно, пластическ масс гаргьлгьиг—4,5-8 дакдж бсгьлгнä туск тбрмүдиг таасхмн.

Синтетическ материалмуд гаргьлгь делгрүлгьнä ул деер, 1965 джил шеемг гаргьлгьиг 500 сай метр күргхмн, тбр тоод искусствени болн синтетическ волокно орлцулс шеемг—450 сай метр; торгь гаргьлгьиг—1.485 сай метр, тер тоод искусствени болн синтетическ волокногьяс—1.237 сай метр; искусствени болн синтетическ волокно орлцулсн эд гаргьлгьиг—480 сай метр; бгмр изделий гаргьлгьиг—940 сай то күргхмн, тер тоод искусствени болн синтетическ волокногьяс—588 сай то; искусствени хурсхиг—5 сай квадрат метр күргхмн; госн-башмгиг—515 сай пар күргхмн, тер тоод искусствени булгьяр орлцулад—93 сай пар болн микропорист гинги улта госн-башмгиг—233 сай пар күргхмн.

2. Эн тбвгдлжäх тбр шунмгьгарьяр күцäгдлгьн, оln-äмтнä эдл-ахун цуг äнэгсн цаарандь техническ прогресст, производительн чидл делгрлгьнд, ори-нутгин орчлньгин зобриг саянар олзлгьнд, оln-äмтиг эд-таврар, хувц-хунрар, госн-башмгар болн талдан чигн äмтид кертä тоотар теткьлгьнд агьу-ик чинр зууджнä гилж КПСС-н ЦК-н Пленум тоолджана.

Химическ, маши келгнä болн гинги промишленостьсн, тосхлтин организациясн, научн-шиндлжлгьнä болн проектн институтсн, конструкторск бюросин кодлчирин күчиг, химическ продуктс гаргьлгь икдүлгьнд, предприятияс тосхлгь түргдүлгьнд, нурлгч шин технологическ

процесс болн ббдän производительн оборудованьс ухалдж гаргьлгьнд, агьу-ик научн-техническ тбрмүд хагьлгьнд, химическ шин продуктс гаргьдж авлгьна амр, сән хаалгьс болн эв-аргьс олдж авлгьнд негдүлти гидж партийн, советск, профсоюзн, комсомольск болн эдл-ахусин органст КПСС-н ЦК-н Пленум даалгьджана. Химическ промишленостин түргн делгрлтиг—оln-äмтнä тбр болдж тохрх зятä.

Химическ, нефтин болн газин промишленостьсн предприятиясн тосхлтд шэфств зарлсн, тер тосхлтсур багь наста энтузиастрин шин отряд илгäхär шиндсн комсомолин селвärиг КПСС-н ЦК-н Пленум тааслжана.

3. КПСС-н ЦК-н Пленум, СССР-н Министрүдин Советд, союзн республиксин Министрүдин Советсд болн экономическ административн районин оln-äмтнä эдл-ахусин Советсд СССР-н оln-äмтнä эдл-ахун делгрлтин 1959-1965 джилмүдин зурад ним тбрмүд темдгьтхä гидж даалгьджана: күнд индустрия чинртä халх—химическ промишленость бргяр делгрхд кертä капиталовложень;

химическ сьрбен байн кбрньчиг күцц болн комплексн кевär олзлгь, нег үлү синтетическ материалмуд болн талдан химическ продукц гаргьлж авхин тблä, орчлньгин болн талдан газ, нефть эд-бод келгнä болн коксохимическ предприятиясн продуктин газ олзлгь, тер мет б-шугу модна продуктс болн селанä эдл-ахун шаг-богиг химическ эд-бод келгьиг делгрлгь;

Олгä цагин ббдän производительн аппаратс болн машид гаргьлгьиг, тер мет прибормуд, арматурмуд болн химическ продуктс гаргьдж авлгьна болн эд-бод келгнä предприятиясн тблä автоматизацин эв-аргь—цуг эн тоотиг хурдар икдүлгь, маши тосхлгьна оln-зүсн халхсн ода кодлджäх предприятиясн оборудованьс белдлгь болн маши келгнä шин шишлнь заводмуд тосхлгьиг түргдүлгь теткьлгь;

научн-шиндлжлгьнä, проектн-конструкторск болн дамшлтин кодлмшс бргнär келгь, тер мет синтетическ материалмуд болн талдан чигн химическ продуктс гаргьдж авлгьна болн эд-бод келгнä ббдän производительн экономическ процессмүд бурдäлгьяр, химин халхд теоретическ шиндлжлгь келгь;

полимерн материалмудин промишленостин, эднäs гардг полупроductсн болн издельсн специалистр болн кодлмшч кадрмуд, химическ маши келгнä болн автоматизацин эв-аргьин специалистр белдлгьнä тбриг збвär ясрулгь.

4. Куч-кблсчир дунд химическ медрлин научн-техническ пропаганда бргяр делгрүлгьн, производствин нурлгч дамшлт тархалгьн, синтетическ ма-

териалмудиг оln-äмтнä эдлахуд орлцулхин тблä научн болн оlnд медгдм литератур, кинофильмс олзлгьн, синтетическ волокногьяс болн пластическ массас кесн издельсн үлгүрмүдин гääхүд бурдäлгьн, лекцс, докладс болн куундврмүд келгьн, партийн, советск, профсоюзн, комсомольск болн эдл-ахусин организациясн гол тбрмүдин негнь гидж КПСС-н ЦК-н Пленум тоолджана.

***
Коммунистическ партин эр-

гид батар хамцсн советск оln-äмти, химическ промишленостин түргн делгрлтин тбриг шунмгьгарьяр күцäх, терүгäри СССР-н гол экономическ тбр—äмн—болгьна тоод продукц гаргьлгьярн нурт йовхупиталистическ ори-нутгүдиг ахр болзгт күцäд, давдж гархиг—күцäлгьнд болн ори-нутгт коммунизм тосхлньн тбрт шин, агьу-ик дбнөгän орулдж бгх гидж КПСС-н ЦК-н Пленум ицджнä.